

WPROWADZENIE

Powszechne jest przekonanie, że bezpieczeństwo to podstawowa kategoria społeczna, jedna z najważniejszych potrzeb człowieka. Bezpieczeństwo jest wartością na każdym z poziomów: jednostkowym, narodowym, państwowym i globalnym. Trudno jednak zakwestionować tezę, że zapewnianie bezpieczeństwa wymaga wielkiego zaangażowania wszystkich wymienionych podmiotów, maksymalnego uwspólnotowienia celów, zgodnej współpracy i eliminowania zagrożeń.

Prezentowany numer jest zasadniczo poświęcony problematyce bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego*. Zawiera sześć tekstów, w których zaprezentowano interesujące i aktualne tematy. W podjętej analizie akcentuje się zarówno wielowymiarowość współczesnych wyzwań i zagrożeń, jak i konieczność podejmowania interdyscyplinarnych badań.

Waldemar Kitler porusza kwestię strategicznych koncepcji budowy systemu bezpieczeństwa Polski po 1989 r. Współczesna rzeczywistość w tym zakresie jest wypadkową dokumentów: doktryn i strategii, które mają odbicie w obowiązującym porządku formalnoprawnym. Autor wskazuje także na potrzebę konsekwentnego wyciągania wniosków na przyszłość, również z niedociągnięć i słabości, które były dostrzegane w minionym dwudziestoleciu. Szansą na nowe otwarcie w zakresie budowania systemu bezpieczeństwa narodowego w Polsce jest przyjęty w 2012 r. Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego RP. Wnioski płynące z tego dokumentu mogą w istotny sposób wpłynąć na przyszły kształt rozwiązań systemowych, w tym na przyjęcie nowej strategii bezpieczeństwa RP.

Marek Pietraś analizuje zagadnienia konfliktów zbrojnych. Ich ewolucja w przestrzeni narodowej i międzynarodowej jest faktem. Coraz częściej przybierają nowe oblicze, są dynamiczne i odzwierciedlają często gwałtowne zmiany zachodzące w środowisku społecznym na różnym poziomie. Autor zdecydowanie stawia tezę o wielowymiarowości przyczyn powstawania kon-

* Składam serdeczne podziękowania Pani Dr Beacie Piskorskiej, współredaktorce niniejszego numeru, za wszelką pomoc organizacyjną i merytoryczną.

fliktów we współczesnym świecie. Głównym tego powodem jest dwoista zmiana w środowisku międzynarodowym, mająca przełożenie na poziom narodowy. Wiąże się ona z wielobiegunowością powstałą po zimnej wojnie oraz wzrastającymi tendencjami będącymi pochodną globalizacji.

Problematyką podstaw prawnych bezpieczeństwa narodowego Polski w stanie kryzysu i wojny zajmuje się Małgorzata Czuryk. System bezpieczeństwa narodowego musi precyzyjnie określać kompetencje, zadania i obowiązki poszczególnych instytucji państwa. Autorka bazuje na podstawowych aktach prawnych, wskazując na specyfikę poszczególnych zagrożeń, stanów nadzwyczajnych. Podejmuje także refleksję na temat specyfiki i wyzwań w zakresie zarządzania kryzysowego. Zadania w tej dziedzinie muszą być realizowane w pełni skutecznie na każdym szczeblu – centralnym i lokalnym, samorządowym.

Wojciech Gizicki koncentruje się na zarysowaniu podstawowych i najistotniejszych elementów formalnoprawnych w obszarze bezpieczeństwa narodowego z udziałem państw Grupy Wyszehradzkiej. Porozumienie to wydaje się udanie wypełniać zasadnicze, wspólne interesy i cele bezpieczeństwa każdego z czterech tworzących je państw: Czech, Polski, Słowacji i Węgier. Przyjęte rozwiązania ustrojowe i formalnoprawne w każdym z tych państw są zbliżone, a zasadnicze interesy, wyzwania i problemy podobnie się rozumie, realizuje i rozwiązuje. Przyszłość współpracy i efektywność polityki bezpieczeństwa państw V4 zależy w głównej mierze od przyjętych rozwiązań wewnętrznych oraz umiejętności współpracy międzynarodowej na partnerskich zasadach.

Skomplikowane zagadnienie roli UE w przestrzeni globalnej podejmuje Beata Piskorska. Integracja europejska ma w założeniu odbywać się coraz dynamiczniej na poziomie politycznym, w tym obejmującym współpracę na rzecz bezpieczeństwa. Autorka jednoznacznie wskazuje, że założenia te muszą znacznie bardziej materializować się w wymiarze praktycznego gwarantowania bezpieczeństwa państwom członkowskim oraz bezpośredniemu sąsiedztwu. Nie jest to, jak się wydaje, zadanie łatwe. Bazowanie na tzw. miękkiej sile, choć potrzebne i stosunkowo udane, nie może być jedynym. Widać wyraźnie, że UE nie do końca radzi sobie z wieloma wyzwaniami i zagrożeniami. Podstawowym problemem jest m.in. brak spójnej i aktualnej koncepcji strategicznej. Europejska Strategia Bezpieczeństwa z 2003 roku zupełnie nie przystaje do współczesnych wyzwań.

W podobnym obszarze, polityki zagranicznej UE, swoje badania prowadzi Paweł Olszewski i Adrian Chojan. Efektywne realizowanie polityki w zakresie stosunków zewnętrznych, obejmujące problematykę bezpieczeństwa, stanowi jedno z głównych wyzwań Unii. Autorzy formułują tezę, że polityka zagra-

niczna w wykonaniu UE jest zdecydowanie pozbawiona realnych szans powodzenia w przyszłości. Powodem tego jest z jednej strony słabość wewnętrznych mechanizmów, z drugiej – partykularne interesy państw członkowskich.

Prezentowany numer tematyczny zawiera także trzy sprawozdania z konferencji organizowanych lub współorganizowanych przez Instytut Nauk Politycznych i Spraw Międzynarodowych KUL w 2012 i 2013 r. Wszystkie te wydarzenia dotyczyły wprost lub pośrednio problematyki bezpieczeństwa międzynarodowego. Pierwsze podejmowało kwestię wyborów prezydenckich w USA, w tym wizji bezpieczeństwa międzynarodowego w polityce Baracka Obamy i kandydata republikanów Mitta Romneya. Dwie kolejne konferencje skupiały się na analizie bezpieczeństwa w obszarze transatlantyckim. Konferencje były okazją do zaprezentowania aktualnych wyzwań w przedmiotowym zakresie, jak również okazją do przygotowania i promocji nowego kierunku studiów – bezpieczeństwo narodowe, który od roku akademickiego 2013/2014 jest w ofercie KUL. Przygotowana oferta specjalności i poszczególnych przedmiotów obejmuje zarówno sprawy wewnętrzne (bezpieczeństwo publiczne, zarządzanie kryzysowe), jak i zewnętrzne (bezpieczeństwo międzynarodowe). Jest to szczególnie ważne na Lubelszczyźnie, w regionie przygranicznym, obejmującym dodatkowo obszar zewnętrznej granicy UE. Stąd też w programie znajdują się zajęcia m.in. z obrony narodowej, z zakresu ochrony granic i współpracy transgranicznej. Ponadto w programie przewidziano przedmioty praktyczne (np. podstawy samoobrony, edukacja dla bezpieczeństwa i podstawy pomocy przedmedycznej), które przygotowują studentów do świadczenia bezpośredniej pomocy w sytuacji zagrożenia.

Wojciech Gizicki